

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญาเป็นมาตรการทางอาญาของรัฐในการที่จะรักษาไว้ซึ่งความผาสุก ความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ในอันที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องพิจารณาที่เป็นธรรมโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เป็นกลาง และไม่มีส่วนได้เสีย ดังนั้นพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่มีหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้อง ต้องไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่จะต้องทำการสอบสวนฟ้องร้อง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เพราะการมีส่วนได้เสียนั้นอาจทำให้เจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องมีอคติต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และย่อมเป็นเหตุให้คู่ความเกิดความไม่เชื่อมั่นหรือมีความเคลือบแคลงสงสัยในความยุติธรรม ความชอบธรรม และความเป็นกลางของการทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้องของเจ้าพนักงานรัฐได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินการสอบสวนฟ้องร้องโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่มีเป้าหมายคือการตรวจสอบความจริงของเรื่องกล่าวหาเพื่อจะได้ชี้ขาดเรื่องที่กล่าวหา ซึ่งการชี้ขาดนั้นต้องอาศัยความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วยกระบวนการ¹ ดังนั้นหากการทำหน้าที่ชี้ขาดสิ่งคดีในเรื่องที่กล่าวหานี้เป็นไปอย่างไม่เป็นกลาง มีอคติ มีส่วนได้เสียในคดี มีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือมีการขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่แล้ว จึงย่อมไม่อาจบรรลุเป้าหมายของการดำเนินสอบสวนฟ้องร้องในคดีอาญาดังกล่าวได้ นอกจากนั้นแล้วโดยที่คดีอาญาเป็นเรื่องส่วนรวม พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจึงต้องดำรงความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนอยู่เสมอ หากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการทำหน้าที่อย่างไม่เป็นกลางแล้วก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

การมีส่วนได้เสียของพนักงานสอบสวน จะเห็นได้จากในคดีที่ปลัดอำเภอเป็นผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อตนเองและทำการสอบสวนในคดีของตนเอง อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นไม่เป็นกลาง

¹ คณิศ ฌ นกร ก (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 46.

ในการสอบสวน ได้อย่างชัดเจน อันเป็นการขัดต่อหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ (Incompatible Principle)

ดังตามคำพิพากษาฎีกาที่ 292/2482 ที่ศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยไว้ว่า การที่พนักงานสอบสวนเป็นผู้เสียหายเองหาไม่อำนาจจะทำการสอบสวนในกรณีที่ดินมีส่วนได้เสียไม่จริงอยู่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน แต่ย่อมเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 11 และมาตรา 14 ว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษาได้ งานในหน้าที่กับส่วนตัวโดยพฤตินัยแยกไม่ออก ถ้าพนักงานสอบสวนฯ คดีของตนเองแล้ว ยากนักจะให้ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้ เมื่อนายวรไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์และทำการสอบสวนแล้ว การร้องทุกข์และการสอบสวนก็ไม่เกิดมีพนักงานอัยการจะฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

ส่วนศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า เรื่องนี้ตามที่นายวร ปลัดอำเภอว่าร้องทุกข์แก่ตนเองนั้น ไม่เรียกว่าเป็นคำร้องทุกข์ เพราะคำร้องทุกข์ต้องร้องต่อพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ตัวผู้ร้องทุกข์ เมื่อไม่มีการร้องทุกข์แล้ว ก็ห้ามมิให้ทำการสอบสวน และเมื่อการสอบสวนไม่ชอบ ก็เท่ากับโจทก์ฟ้องโดยไม่มีการสอบสวน ซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 ดังนี้ ถือได้ว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ก็เป็นการอาศัย “หลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่” เป็นเหตุผลเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น

แต่ศาลฎีกากลับวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นว่าการที่ปลัดอำเภอเพิกเฉยเป็นบุคคลที่เป็นเจ้าทุกข์เองนั้น ก็ไม่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำการรับคำร้องทุกข์นั้นแต่อย่างใด ปัญหาต่อไปมีว่า นายวรมีอำนาจจะทำการสอบสวนคดีเรื่องนี้ด้วยตนเองได้หรือไม่ เรื่องนี้ก็ทำนองเดียวกับที่กล่าวข้างต้น กล่าวคือ ไม่มีกฎหมายใดที่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในคดีที่ดินมีส่วนได้เสีย ฉะนั้น ในคดีนี้จึงถือได้ว่ามีการร้องทุกข์และมีการสอบสวนตามกฎหมายแล้ว และเมื่อไม่มีบทกฎหมายใดห้ามแล้วจะยกแห่งความรู้สึกลักษณะหนึ่งมาตัดอำนาจเจ้าพนักงานเสียหายชอบไม่อย่างไรก็ดีจะเป็นความยุติธรรมหรือไม่นั้นเป็นกรณีที่ศาลจะหยิบยกขึ้นชั่งน้ำหนักคำพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาดังกล่าวแล้ว

จะเห็นได้ว่าคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้ไม่ถูกต้องเป็นอย่างยิ่ง เพราะขัดต่อ “หลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่” กล่าวคือ พนักงานสอบสวนที่ต้องเป็นพยานบุคคลให้กับตนเองจะทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในคดีของตนเองไม่ได้โดยเด็ดขาด² ซึ่งแน่นอนจะต้องมีผลกระทบต่อความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม ในการสอบสวนหาความจริงเพื่อที่จะนำข้อเท็จจริงจากการสอบสวนนำเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อที่จะให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีต่อศาล เพราะถ้าพนักงานสอบสวนมีส่วนได้เสีย

² คณิต ฌ นคร ข (2546). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 164.

ในคดีด้วยแล้วข้อเท็จจริงที่น่าเสนอก็จะไม่มีความเป็นกลาง โดยพนักงานสอบสวนอาจนำเสนอข้อเท็จจริงที่ตนอยากนำเสนอเท่านั้นซึ่งก็จะเป็นการเอาเปรียบผู้ต้องหา หรือจำเลยในการต่อสู้คดี และทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับในกระบวนการยุติธรรม ทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชน หรือแม้แต่การมีส่วนได้เสียของพนักงานอัยการ ซึ่งพนักงานอัยการใช้หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลพินิจในการสั่งฟ้องผู้ต้องหา ถ้ามีเรื่องการขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ ก็จะมีผลในการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง และยังถ้ามีการขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ในหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมด้วยกันแล้ว เช่น พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดี และพนักงานอัยการก็มีส่วนได้เสียในคดีเช่นกันก็จะยิ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องของการขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ยิ่งทวีความซับซ้อนยิ่งขึ้นไปอีก และจะมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องของการใช้อำนาจของรัฐต่อประชาชน

ซึ่งที่กล่าวมานี้ถ้าไม่มีการศึกษาหาแนวทางแก้ไขแล้ว ความศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมก็จะลดน้อยถอยลงไป และเป็นการยากที่จะสร้างความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกในหลักความยุติธรรม ในทุกๆ เรื่องว่ากรณีใดกระทำได้ กรณีใดกระทำไม่ได้ เพราะเป็นการขัดกับ “หลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่” เป็นต้น ดังนั้น ในกรณีศึกษาที่เน้นเฉพาะการมีส่วนได้เสียของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการว่าในกรณีอย่างไรบ้าง ที่สมควรถูกกำหนดให้เป็นเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้มีความชัดเจนว่า กรณีใดบ้างที่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องทำการสอบสวนฟ้องร้องอันเป็นเหตุห้าม หรือเป็นเหตุให้คู่ความในคดีมีสิทธิร้องคัดค้านได้

สำหรับการกำหนดเหตุตัดอำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องนั้น มีหลักสืบเนื่องมาจากหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มาจากหลักการแบ่งแยกอำนาจ หรือ Separation of power ระหว่างผู้ใช้อำนาจอธิปไตย 3 ฝ่าย อันได้แก่ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ เพื่อก่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน (Check and balance) เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of power) หรือป้องกันกรณีผู้ใช้อำนาจรัฐในกรณีที่มีการ “สวมหมวกหลายใบ”³ ที่แต่ละหน้าที่มีความขัดกัน หรือที่เรียกว่า Incompatible Principle กล่าวคือ ความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ หมายถึงการที่บุคคลหนึ่งไม่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่บางอย่างในขณะเดียวกันหรือพร้อมๆ กันได้นอกจากแนวความคิดอันเป็นที่มาของ หลักความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่นี้ยังมีที่มาจากหลักการที่ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจรัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อไม่ให้มีการหาประโยชน์

³ คณิต ฒ นคร ก (2550, 9-15 พฤศจิกายน). “การสวมหมวกหลายใบ.” *มติชนสุดสัปดาห์*, 28, 1421. หน้า 31-32.

จากการปฏิบัติหน้าที่หรือการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ หรือที่เรียกว่า Conflict of Interest อีกด้วย ซึ่งนอกจากหลักการทั้งสองแล้ว ยังมีหลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Rule of natural justice) ที่ว่า ผู้พิพากษาจะไม่พิจารณาคดีใดๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสีย หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง (A judge cannot try any case in which he is personally interested) อันเป็นหลักประกันในชั้นพิจารณาคดีของศาลว่า ผู้พิพากษาจะไม่พิจารณาคดีใดๆ ซึ่งตนมีส่วนได้เสียหรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง หากนำหลักการดังกล่าวทั้งหมดมาปรับใช้ในชั้นเจ้าพนักงาน ย่อมทำให้การดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความโปร่งใส นำไปสู่การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อีกด้วยเนื่องจากการพิจารณาตัดสินคดีของผู้พิพากษาเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ เช่นเดียวกันกับการสอบสวนฟ้องร้องของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เป็นหนึ่งในกระบวนการของการดำเนินคดีโดยรัฐ ที่ผู้ใช้อำนาจรัฐ หรือผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีความยุติธรรมทั้งต่อตัวเองและต่อบุคคลอื่น

หลักการขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่นี้ไม่ใช่สิ่งใหม่ในกฎหมายไทย เพราะอย่างน้อยในวัฒนธรรมเนติธรรมของไทยก็มี “หลักอินทกษ” ซึ่งเป็นการวางหลักธรรมในการดำรงตนและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาว่าจะต้องพิจารณาตัดสินคดีด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากความลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดอยู่แล้ว โดยปัจจุบันได้มีบทบัญญัติกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ ออกมาใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิเช่น กฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้หรือรับของขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากองค์กรธุรกิจ หรือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นบทบัญญัติที่มีไว้เพื่อให้เป็นตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมีคุณธรรม (Good Governance) โปร่งใส (Transparency) ตรวจสอบเพื่อหาผู้รับผิดชอบได้ (Accountability) และป้องกันการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้สำหรับตนเองหรือผู้อื่นจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะการขัดกันระหว่างผลประโยชน์เท่านั้น

โดยผลของหลักการความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่นี้ หากนำมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นสอบสวนฟ้องร้องของเจ้าพนักงาน ย่อมเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหา และผู้เสียหายในคดีอาญาในอันที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นธรรมโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เป็นกลาง และไม่มีส่วนได้เสียได้

ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายของไทยได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ แต่ก็ยังเป็นเพียงเรื่องการคัดค้านผู้พิพากษาในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือการตั้งข้อร้องเรียนผู้พิพากษาในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งให้นำบทบัญญัติในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเรื่องการคัดค้านผู้พิพากษามาใช้บังคับ หรือการตั้งข้อร้องเรียนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำในคดีที่ผู้ต้องหาหรือพยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคสาม ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือในกฎหมายอื่นๆ เช่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 265 (2) มาตรา 266 มาตรา 269 หรือ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 หรือระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544 หรือประมวลจริยธรรมข้าราชการฝ่ายอัยการและบุคลากรของสำนักงานอัยการสูงสุด หรือระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547 เท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นได้ประเทศไทยในระบบการประกันสิทธิของผู้ต้องหา และผู้เสียหายในอันที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นธรรมจากพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่มีความเป็นกลางและไม่มีส่วนได้เสียในคดี โดยเฉพาะในเรื่องเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง มีการกำหนดไว้เป็นเพียงหลักการในรูปของประมวลจริยธรรมของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เท่านั้น ซึ่งแม้จะมีวิธีการในทางปฏิบัติที่คุ้มครองอาจร้องขอต่อหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าพนักงานอัยการในการขอเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ เมื่อปรากฏเหตุความไม่เป็นกลางขึ้นก็ตาม แต่ก็ไม่อาจจะเป็นหลักประกันได้ดีพอว่าจะยึดหลักการหรือเหตุผลใดมาขอคัดค้านหรือขอเปลี่ยนตัวเจ้าพนักงานได้ และถ้าไม่เปลี่ยนตัวให้ตามคำร้องคัดค้านดังกล่าวแล้ว ก็ไม่มีมาตรการบังคับใดมาใช้บังคับได้เลย หรือแม้กระทั่งจะได้มีการเปลี่ยนตัวให้ตามคำขอแล้ว ก็ยังไม่มีหลักประกันที่ชัดเจนพอว่าจะได้เจ้าพนักงานที่มีความเป็นกลาง โดยไม่มีอคติ เนื่องจากไม่มีระบบตรวจสอบจากภายนอกองค์กรของเจ้าพนักงาน

ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะได้มีการศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิของคู่ความในคดีในอันที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางให้ดียิ่งขึ้น โดยผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ และกฎหมายของไทยที่เกี่ยวข้องกับหลักการดังกล่าว ว่าสามารถนำมาปรับใช้ หรือสามารถนำมาเป็นแนวทางในการวางหลักกฎหมายถึงเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ได้ดีหรืออย่างน้อยเพียงใด หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะศึกษาเปรียบเทียบกับหลักการในการพิจารณาเหตุคัดค้านในกระบวนการยุติธรรมตามระบบกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ เป็นต้นว่า เหตุคัดค้านของเจ้าพนักงาน

ทางปกครอง หรือของผู้พิพากษา เพื่อนำมาเป็นแนววิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความเป็นไปได้ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ปรับใช้ในการกำหนดเป็นเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทย เนื่องจากการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาของผู้พิพากษาเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐเช่นเดียวกับการดำเนินการสอบสวนฟ้องร้องของเจ้าพนักงาน อีกทั้งการนำเอาหลักกฎหมายดังกล่าวมาปรับใช้ในระบบกฎหมายของไทย ก็ไม่ขัดต่อระบบกฎหมายและพื้นฐานวัฒนธรรมทางกฎหมายของประเทศไทย เพราะการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย ก็ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเหมือนดังเช่นในประเทศเยอรมัน

ดังนั้นประเด็นที่สมควรได้รับการศึกษาในลำดับแรก คือ การกำหนดเหตุตัดอำนาจพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ว่าในแต่ละเหตุนี้ควรมีขอบเขตหรือคำจำกัดความมากน้อยเพียงไร โดยกำหนดแยกเป็นเหตุห้ามมิให้เจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องทำการสอบสวนฟ้องร้องโดยเด็ดขาด และเหตุคัดค้านที่คู่ความสามารถร้องคัดค้านเจ้าพนักงานเมื่อปรากฏถึงเหตุความสงสัยในความไม่เป็นกลางขึ้นทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบันที่พบเจอในชั้นเจ้าพนักงานถึงความไม่เป็นกลางในการสอบสวนฟ้องร้องของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ และประเด็นที่มุ่งศึกษาประการต่อมา คือ กระบวนการในการคัดค้าน เมื่อปรากฏเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ตั้งแต่เรื่องผู้มีสิทธิในการยื่นคำร้องคัดค้านระยะเวลาในการยื่นคำร้องคัดค้าน และผู้มีอำนาจวินิจฉัยคำร้องคัดค้าน ว่าควรเป็นไปในทิศทางใดถึงจะเหมาะสมกับระบบการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานของไทย และผลทางกฎหมายเมื่อปรากฏว่าในคดีนั้นได้ดำเนินการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่ไม่มีความเป็นกลางว่าจะมีผลเป็นอย่างไร อันถึงขนาดที่จะถือได้หรือไม่ว่าการสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง อีกทั้งจะมีมาตรการในการลงโทษเจ้าพนักงานผู้นั้นเป็นไปในแนวทางใดบ้าง โดยผู้เขียนหวังว่าในการศึกษาวิจัยนี้จะได้เป็นการวางแนวทางถึงหลักประกันสิทธิของคู่ความที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่มีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้เสียให้มีความชัดเจนและครอบคลุมในรูปของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยควรจะเริ่มจากการกำหนดเป็นเหตุห้ามและเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานลงไว้ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในองค์กรของเจ้าพนักงานแต่ละองค์กรก่อน แล้วค่อยพัฒนามาเป็นการบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นเดียวกับที่ได้มีการบัญญัติเรื่องการคัดค้านผู้พิพากษาไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไว้แล้ว ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการคัดค้านเจ้าพนักงานนั้น จะทำให้การสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานนั้น เป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้บัญญัติไว้ นอกจากนี้ หากเจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามผลของการคัดค้านนั้น โดยการถอนตัวออกจากคดีแล้ว ก็จะมีโทษทั้งทางวินัย และทางคดีมาบังคับให้เจ้าพนักงานนั้น ไม่สามารถทำการสอบสวนฟ้องร้องได้อีกต่อไป หรืออาจต้อง

รับโทษทางอาญา อันจะเป็นมาตรการบังคับอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อศึกษาสาระสำคัญของหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ หลักความขัดแย้งกันในผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และหลักกฎหมายอื่นใดที่จะสามารถนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ถึงเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึง แนวความคิด ที่มาและหลักการพื้นฐานของการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้เสีย โดยกำหนดเป็นเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานและกระบวนการคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง

3) เพื่อศึกษาให้ทราบถึงการกำหนดเหตุตัดอำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งในกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศในอันที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อที่ควรปรับปรุงเพื่อนำมาประยุกต์ปรับใช้ในชั้นเจ้าพนักงาน อันเป็นการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้เสีย

4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบกฎหมายไทยในเรื่องการตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ให้สามารถใช้แก้ปัญหาได้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อให้เกิดความชัดเจน โปร่งใสในทางปฏิบัติ เกิดความเป็นธรรมและเป็นหลักประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กรณีที่เจ้าพนักงานได้ร้องทุกข์แก่ตนเอง และทำการสอบสวนด้วยตนเองนั้น แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่าห้ามพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้เสียหายทำการสอบสวนในเรื่องที่ตนเสียหายก็ตาม แต่การที่พนักงานสอบสวน จะสอบสวนคดีของตนเองนั้น ก็เป็นการยากนักที่จะให้เกิดความยุติธรรมขึ้นได้ โดยเฉพาะผู้ต้องหาอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมได้รับการสอบสวนที่ไม่มีความเป็นกลาง และไม่เป็นธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือในกรณีที่พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้พิจารณาตั้งฟ้องคดีที่ตนมีส่วนได้เสียในคดี เช่น เป็นผู้เสียหายในคดีนั้น ย่อมทำให้การดำเนินฟ้องร้องเป็นไปโดยมีอคติ และไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาเช่นกัน อันถือได้ว่าเป็นการขัดกับหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ อีกทั้งกฎหมายไทยก็ยังไม่มียกเว้นบัญญัติในเรื่องเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานใน

ชั้นสอบสวนฟ้องร้องไว้ชัดเจน เหมือนอย่างกรณีการคัดค้านผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องศึกษาเพื่อหาแนวทางในการกำหนดเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องให้มีความชัดเจนและครอบคลุม เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางและไม่มีส่วนได้เสียในคดี อันจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม และจะทำให้การดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีที่มีเป้าหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาหลักการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้เสีย โดยมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องการกำหนดเหตุตัดอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องในคดีอาญา ซึ่งจะได้ศึกษาตั้งแต่แนวคิด ที่มาและหลักความขัดแย้งกันในบทบาทหน้าที่ เป็นพื้นฐานในการกำหนดเหตุอำนาจเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง เป็นเหตุห้ามและเหตุคัดค้าน โดยจะได้พิจารณาทั้งในส่วนของแนวความคิดตามกฎหมายไทย และแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นในเรื่องการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ และไม่มีส่วนได้เสียในคดี

นอกจากนี้จะได้ทำการศึกษาถึงเหตุห้ามและเหตุคัดค้านผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี และกระบวนการคัดค้านเมื่อปรากฏเหตุคัดค้านดังกล่าวขึ้น ทั้งในส่วนของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ อันจะได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ ข้อดี ข้อเสีย รวมทั้งหาข้อควรปรับปรุงเพื่อนำมาประยุกต์ปรับใช้ในการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นกลางไม่มีส่วนเสียในส่วนของประเทศไทยนั้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร แนวคำพิพากษาศาลฎีกา บทบัญญัติกฎหมาย บทความ ตำรา วิชาการ วิทยานิพนธ์ วารสารกฎหมาย หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความเห็นของนักนิติศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยนำมารวมและนำเสนอให้เป็นระบบ เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสรุปให้ชัดเจน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบถึง แนวความคิด ที่มาของการประกันสิทธิของกลุ่มความในคดีที่จะได้รับการสอบสวนฟ้องร้องโดยเจ้าพนักงานที่เป็นกลางไม่มีส่วนได้เสียโดยการกำหนดเหตุห้ามและเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องในคดีอาญา

2) ทำให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ให้ได้รับความเชื่อมั่นและเลื่อมใสในความยุติธรรมและความชอบธรรมจากกลุ่มความในคดีและจากสังคม โดยเฉพาะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเหตุคัดค้านเจ้าพนักงานในชั้นสอบสวนฟ้องร้องตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ให้มีความชัดเจนในรูปแบบของกฎหมายต่อไป